

POLİS SAPMASI ÜZERİNE TEORİK BİR İNCELEME*

Osman KAYABAŞI¹

ÖZ

Bu çalışmanın temel amacı, polis sapmasının anlamını, tarihsel arka planını, ana gruplarını, düzeylerini, nedenlerini ve polisler tarafından nasıl haklılaştırıldığını ortaya koyarak polis sapmasının teorik bir incelemesini sunmaktır. Bu amaçla, çalışmada, öncelikle sapmanın kavramsal yönü ele alınmış, ardından polis sapması ile polis yozlaşması kavramları arasındaki farka değinilmiştir. Polis sapması sorunu tarihsel süreç içerisinde irdelendikten sonra, polis sapmasının; polis disiplin suçu, polis yolsuzluğu ve polis suçu olmak üzere üç ana gruba ayrılabilceği yönünde değerlendirmede bulunulmuştur. Ardından polis sapmasının bireysel, grupsal ve örgütsel düzeyde olduğunu ileri süren; sırasıyla çürük elma, çürük varil ve çürük meyve bahçeleri teorileri tartışılmıştır. Son olarak, çalışmada, “Polisler neden meslekten sapar?” sorusuna polis kültürü yaklaşımı üzerinden; “Polisler mesleki sapmayı nasıl haklılaştırır?” sorusuna ise ahlaki geri çekilme teorisi üzerinden cevap aranmıştır. Sonuç olarak çalışma, polis sapması üzerine farkındalık yaratmakta ve polis sapması sorununa karşı çözüm üretebilmek için, öncelikle sorunun ne olduğunun etraflıca anlaşılması gerektiğini ileri sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Polis Sapması, Polis Disiplin Suçu, Polis Yolsuzluğu, Polis Suçu, Polis, Polis Örgütü, Polis Kültürü.

Jel Kodları: D23, M14, Y2

* Bu çalışma, 29-30 Haziran 2020 tarihleri arasında Gostivar- Makedonya’da düzenlenen “5. Uluslararası EMI Girişimcilik ve İletişim Sosyal Bilimler Kongresi”nde sözlü olarak sunulan bildirinin genişletilmiş ve gözden geçirilmiş halidir.

¹ Dr. Polis Başmüfettişi, KKTC Polis Genel Müdürlüğü, Mali Suçlarla Mücadele Şube Amiri, osmankayabasi@yahoo.com, KKTC. <https://orcid.org/0000-0001-9499-5974>

A THEORETICAL STUDY ON POLICE DEVIANCE

ABSTRACT

The main purpose of this study is to present a theoretical study of police deviance by revealing its meaning, historical background, main groups, levels, causes and how it is justified by the police. For this purpose, in this study, firstly, the conceptual aspect of deviance is discussed, and then the difference between the concepts of police deviance and police corruption is addressed. After investigating the problem of police deviance in historical background, police deviance concept has been evaluated that it can be divided into three main groups as police misconduct, police corruption and police crime. Later, claiming that police deviance is at the individual, group and organizational level; rotten apple, rotten barrel, and rotten orchards theories are discussed. Finally, in the study, the question of “Why do the police deviate from the profession?” was answered through police culture approach; and the question of “How do the police justify professional deviance?” was answered through the moral withdrawal theory. As a result, the study raises awareness on police deviance and suggests that in order to find a solution to the problem of police deviance, first of all, it is necessary to understand what the problem is.

Keywords: Police Deviance, Police Misconduct, Police Corruption, Police Crime, Police, Police Organization, Police Culture.

JEL Codes: D23, M14, Y2

GİRİŞ

Hukuk devletinin geçerli olduğu demokratik bir toplumda polisin temel görevleri; bireylerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve bireylere saygı göstermek, toplumda hukukun üstünlüğünü egemen kılmak, kamu düzenini korumak, emniyet ve asayişini sağlamak, suçu ve suç işleyenleri ortaya çıkarmak, suçla mücadele etmek, suç işlenmesini önlemek, halka yardım etmek ve halkın hizmetinde olmaktır (Kayabaşı, 2019a: 1). Polislerden, görevlerini yerine getirirken ve yetkilerini kullanırken polis sapma davranışı sergilememeleri ve polis bütünlüğü içerisinde hareket etmeleri beklenmektedir. Meslekten sapmaları halinde halkın polise duyduğu güveni ihlal etmiş olacaklardır. Polislerin sapma davranışı sergilemeleri, bireylerin, sadece polise olan güvenini sarsmakla kalmayıp; adalete ve hukuka olan inançlarını da zedelemekte, polis-halk ilişkilerini olumsuz yönde etkilemekte, halkın suçları ve suç işleyenleri polise ihbar etme olasılığını düşürmekte ve böylece polislerin suçla mücadelesini zorlaştırmaktadır. Buna rağmen polis sapması sorunu, polisliğin başlangıcından beri bütün toplumlarda ve dolayısıyla bütün polis örgütlerinde görülen küresel bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir.

Polis sapması (police deviance), polisin; bireysel düzeyde mesleki etik kurallara, değerlere ve davranış standartlarına, grupsal düzeyde biriminin yetki ve görevlerine ve örgütsel düzeyde polis örgütünün kural, politika ve prosedürlerine aykırı davranışlar sergilemesidir. Polislik, bireysel/mesleki, grupsal/birimsel ve örgütsel sapmaya, disiplin suçu işlemeye, yolsuzluğa bulaşmaya ve suç işlemeye fırsat veren bir doğaya sahiptir (Kayabaşı, 2019a: 3). Polis sapması, bazen bireysel, bazen grupsal, bazen de örgütsel düzeyde gerçekleşebilmektedir.

Küresel düzeyde bir sorun olan polis sapma davranışlarının farklı türleri üzerine birçok ülkede çeşitli bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Polis sapma davranışlarının farklı türleri ve bunlara yol açan nedenler veya ilişkilendirmeler yıllardır birçok ülkede çalışılmakta ve uzun zamandır polis çalışmalarının odağı olmayı da sürdürmektedir. Türkçe literatür tarandığında polis sapmasını, “polis etiği” (O. Kayabaşı, 2012; Kayabaşı ve Tekiner 2017a), “polis meşruiyeti” (C. Kayabaşı, 2012; 2020) ve “polis bütünlüğü” (Kayabaşı, 2017a; 2017b; 2018a; 2018b; 2018c; 2018d; 2019a; 2019b; 2020; Kayabaşı ve Tekiner, 2017b) perspektiflerinden ele alan birtakım çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Diğer taraftan Türkçe literatürde bugüne değin polis sapmasını teorik olarak ele alan herhangi bir çalışmanın yapılmadığı gözlemlenmiştir. Bu çalışma ile söz konusu boşluğa odaklanılmıştır.

Çalışma, polis sapmasının teorik bir incelemesini sunmaktadır. Türkçe literatürde polis sapması üzerine daha önce teorik bir inceleme yapılmamış olması ve bu alanda bu çalışmanın ilk olması, çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Çalışma altı bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde sapma ve polis sapması kavramları üzerinde durulmuş, ardından polis sapması ve polis yozlaşması kavramları arasındaki farka değinilmiştir. İkinci bölümde polis sapması sorunu tarihsel süreç içerisinde irdelenmiştir. Üçüncü bölümde polis sapmasının hangi başlıklar altında kaç ana gruba

ayrılabilceği üzerine bir değerlendirmede bulunulmuş ve polis sapmasının; polis disiplin suçu, polis yolsuzluğu ve polis suçu olmak üzere üç ana gruba ayrılabilceği sonucuna ulaşılmıştır. Dördüncü bölümde polis sapmasının bireysel, grupsal ve örgütsel düzeyde olduğunu ileri süren; sırasıyla çürük elma, çürük varil ve çürük meyve bahçeleri teorilerine değinilmiştir. Beşinci bölümde, polislerin meslekten sapma nedenleri polis kültürü yaklaşımı üzerinden ele alınmıştır. Altıncı bölümde ise ahlaki geri çekilme teorisi üzerinden polis sapmasının polisler tarafından haklı gösterilme yöntemleri yorumlanmıştır. Bu çalışma, polis sapması üzerine farkındalık yaratmak ve polis sapması sorununa karşı çözüm üretebilmek için, öncelikle polis sapması sorununun etrafıca anlaşılması gerektiğini ileri sürmektedir.

1. POLİS SAPMASI

1.1. Sapma Kavramı

“Sapma” (deviance) kavramı etimolojik olarak Latince bir sözcük olan “deviant” (sapkın) kelimesinden; “deviant” kelimesi ise “deviaunt” (normalden sapan) kelimesinden türeyen “deviantem” (farklı olan, yoldan sapan, avare dolaşan) kelimesinden gelmektedir (Online Etymology Dictionary, 2020a; 2020b). Latince “deviantem” kelimesi, Latince sözcük grubu “de” (sapan) ve “via” (yol) kelimelerinin bir araya gelmesiyle türetilmiştir (Online Etymology Dictionary, 2020b).

Sapkın (deviant) kelimesi 1540’lardan itibaren “yoldan çıkan biri, kötü yola düşmüş biri” anlamında; 1927’den itibaren “normalden sapan bir şey” anlamında; 1952’den itibaren cinsel anlamda “cinsiyeti normal olandan sapmış olan kişi” anlamında kullanılmaya başlanmıştır (Online Etymology Dictionary, 2020a). 1944 yılında ABD’de “davranış veya durumdaki bir standarttan ayrılma” anlamıyla kullanılmaya başlanan “sapma” kavramı, 1950’ler ABD’inde sosyolojide, kriminolojide, polis bilimlerinde ve daha birçok bilim dalında yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. İngilizce “deviance” kelimesi Türkçeye sapma, sapkınlık, anormallik, çarpıklık, sapıklık, olağandışılık olarak çevrilebilmektedir (Tureng, 2020).

1.2. Polis Sapması Kavramı

Polis sapması: Polisin, mesleğinin etik kurallarına, çalıştığı birimdeki yetki ve görevlerine ve mensubu olduğu polis örgütünün kural, politika ve prosedürlerine aykırı davranışlar sergilemesidir (Kayabaşı, 2019a: 3). Barker’a (1977: 356) göre; “*Polis sapması, normal polislik faaliyetleri sırasında işlenen veya polislik yetkilerinin maskesi altında işlenen, kriminal bir suç oluşturan veya oluşturmayan her türlü sapkın davranıştır*”. Punch (2009: 31) polis sapmasını; “*Örgütsel düzenlemeleri, yasaları ve halkın polisten beklediği yasal ve etik davranışları ihlal eden her türlü polislik faaliyetini belirtmek için kullanılan şemsiye bir kavram*” olarak tanımlamaktadır. Diğer bir tanıma göre; “*Polis sapması, polislik mevkiine, örgütsel mevkiine, mesleki değerlere ve etik davranış standartlarına uygun olmayan polis davranışlarının genel bir tanımıdır.*” (Barker ve Carter, 1986: 4).

Polis sapmasını: “Polislerin, *sırf polis olmalarından dolayı elde ettikleri güç ve yetkiler ile polis örgütünde çalıştıkları birimden veya buldukları makamdan dolayı elde ettikleri güç ve yetkileri istismar ederek mesleğe aykırı olarak sergiledikleri her türlü bozuk davranışı ifade etmek için kullanılan bir kavram*” olarak tanımlamak mümkündür (Kayabaşı, 2019a: 66).

1.3. Polis Sapması ve Polis Yozlaşması İlişkisi

Polis sapması; polisin, mesleğine aykırı olarak sergilediği her türlü bozuk davranışı ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Polisin mesleğine aykırı olarak sergilediği herhangi bir hatalı davranış bir sapmadır. Diğer taraftan polis yozlaşması; polisin, zamanla mesleki mevzuattan, polis etiğinden ve mesleki değerlerden uzaklaşmasını, olması gerektiği gibi olmamasını, davranması gerektiği gibi davranmamasını, mesleğe aykırı davranışlar sergilemesini ve bu hâlini normalleştirerek sürdürmesini ifade eden bozulma sürecidir. Diğer bir ifadeyle polis yozlaşması, polisin; inanç, söylem ve eylemlerinde olumsuz yönde değişmesidir. Polis sapması, her türlü bozuk polis davranışını ifade ederken; polis yozlaşması, polisin bozulma sürecini ifade etmektedir.

2. POLİS SAPMASI ÜZERİNE TARİHSEL ARKA PLAN

Polis sapması, polisliğin bir meslek olarak ortaya çıkışından beri var olan bir sorundur (Champion, 2001: 4). 29 Eylül 1829’de İngiltere’de tarihin ilk modern polis teşkilatı olarak kabul edilen Londra Metropolitan Polis Teşkilatının, Robert Peel tarafından kurulduğu günlerde bile polis sapması ve polislerin suç işlemesi sorunu yaşanmaktaydı. Londra Metropolitan Polis Teşkilatının kurulduğu ilk yıllarda işe alınan yeni polisler; yasa dışı kumar oynatılan yerlerden, fuhuş yapılan genelevlerden, korsan alkollü içkilerin yapıldığı ve satıldığı yerlerden ve gece kulüplerinden koruma parası (protection money) adı altında haraç almakta, böylece yasa dışı faaliyetleri koruyup kollamakta, ayrıca bu gibi yerlerde çalışan hayat kadınlarıyla ve kötü karakterli kişilerle de kirli ilişkiler içine girmektedirler (Lersh, 2002: 2).

1800’lü yıllarda polislerin sapma davranışı sergilemesi ve suç işlemesi sorunu sadece İngiltere’ye has bir sorun değildi; bu ve benzeri sorunlar Osmanlı Devleti’nde, ABD’de ve diğer birçok ülkede de yaşanmaktaydı. Osmanlı Devleti’nde polis sapması sorunu ile mücadele edebilmek için özellikle gelişmiş Avrupa ülkelerinin polis teşkilatları takip edilerek sürekli yeni mevzuat çıkarılmaktaydı. Bu mevzuattan biri 1870 yılında yürürlüğe giren “Asakir-i Zaptiyenin Vezaiif-i Askeriyelerine Dair Talimat” olup bu talimatta zaptiyelerin askerî görevleri, talim ve terbiye şekilleri düzenlenmekte; ek olarak zaptiyelerin halktan parasını ödmeden atlarına yem ve kendilerine yiyecek ve içecek almalarının ve subay ve mülki amirlerinin özel işlerinde çalıştırılmalarının yasak olduğu belirtilmekteydi (Alyot, 2008: 105). Diğer taraftan ABD’nin en büyük polis teşkilatı olan New York Polis Departmanında 1894 yılından itibaren ortalama her yirmi yılda bir, polis sapma davranışları had safhaya ulaşmakta ve büyük yolsuzluk skandalları yaşanmakta (Sullivan ve Rosen, 2005: 347),

akabinde bu yolsuzlukları soruşturmak üzere bağımsız komisyonlar kurulmakta ve nihayetinde bu sorunları aşabilmek için reformlar yapılmaktaydı.

Polis sapması sorunu üzerine 1950’lerde ABD’de bilimsel çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. 1950’de Westley’nin “Violence and the Police” (Şiddet ve Polis) başlıklı ABD’nin İndiana Üniversitesinde yaptığı doktora tezi, alanda yapılan ilk bilimsel çalışmalardandır (Kayabaşı, 2020: 346). Söz konusu çalışmada polis sapmasının kaynağının, polislerin kendi aralarındaki gizlilik ve sadakati perçinleyen polisliğin tehlikeli ve muhalif doğası olduğu ileri sürülmüştür (Westley, 1970: 1004). Söz konusu çalışma, polis sapmasının nedenlerini, örgüt kültürü teorisi üzerinden yorumlayan sonraki çalışmalara örnek olmuştur.

ABD’de 1960’lı yılların sonu ve 1970’li yılların başında meydana gelen polis yolsuzlukları, özellikle New York ve Philadelphia gibi büyük şehirlerde yıllardır süregelen ve zaman zaman Amerikan basınına yansıyan polislerin sapması ve suç işlemesi sorununu gün yüzüne çıkarmıştır. ABD’nin en büyük polis örgütü olan New York Polis Departmanının başını çektiği bu tür yolsuzluk skandalları, uzun yıllar Amerikan kamuoyunun gündemine oturmuştur. Buna karşın söz konusu dönemde ABD’de, polis yöneticilerinin çoğunun genelde polis sapması, özelde polis yolsuzluğu ile ilgili görüşleri “çürük elma” (rotten apple) teorisinin savıyla sıkıca uyumaktadır. ABD’de New York Polis Departmanındaki polis yolsuzlukları ile ilgili soruşturma yapan Knapp Komisyonu (1972: 7) ve Philadelphia Polis Departmanındaki polis yolsuzlukları ile ilgili soruşturma yapan Pensilvanya Suç Komisyonu (1974: 393), polis yöneticilerinin “çürük elma” teorisini kabul etmelerinin, anlamlı reformlar adına adeta üstesinden gelinemez bir engel teşkil ettiğini raporlarında belirtmişlerdir. Ayrıca söz konusu komisyon raporlarında, polis yöneticilerinin, sapmanın polis örgütlerinde yaygın ve ciddi bir sorun olduğunu görmezden gelmelerinin, yani bu sorunun örgütsel olduğunu resmen inkâr etmelerinin, polis örgütü yöneticilerinin, sorunun üzerini örttüğü izlenimini uyandırmakta olduğu, bunun da halkın polise olan güvenini sarsan bir durum yarattığı; böylece yöneticilerin naif, beceriksiz ve/veya yozlaşmış görüldüğü (Pensilvanya Suç Komisyonu, 1974: 394) ve “sessizlik kuralı”nın (code of silence) da bunun akabinde pekiştiği (Knapp Komisyonu 1972: 7) savunulmuştur.

Ellwyn R. Stoddard tarafından 1968’de kaleme alınan “Informal Code of Police Deviancy: A Group Approach to Blue-Coat Crime” (Polis Sapkınlığının Gayri Resmi Kuralı: Mavi Mont Suçu için Bir Grup Yaklaşımı) başlıklı çalışma, polis sapmasının grupsal olduğu tezini ileri süren ilk çalışmalardandır. 1970’li yılların başında Thomas Barker ve Julian Roebuck (1973) tarafından kaleme alınan “An Empirical Typology of Police Corruption: A Study in Organizational Deviance” (Polis Yolsuzluğunun Ampirik Bir Tipolojisi: Örgütsel Sapma Alanında Bir Çalışma) başlıklı çalışma ise polis sapmasının örgütsel olduğunu ileri süren ilk çalışmalardandır. Söz konusu çalışma ile yazarlar, o dönemde polislerin yozlaşma sürecini ve bu süreçte işlenen suçların kademeli olarak neler

olabileceğini, oluşturdukları tipoloji ile ele almışlar ve polis sapmasının örgütsel olduğu tezini ileri sürmüşlerdir. Söz konusu çalışmanın yanısıra, 1974 yılında yayımlanan W. Lawrence Sherman'ın (1974) editörlüğünü yaptığı “*Police Corruption: A Sociological Perspective*” (Polis Yolsuzluğu: Sosyolojik Bir Perspektif) başlıklı çalışma ve Herman Goldstein'ın (1975) “*Police Corruption: A Perspective on its Nature and Control*” (Polis Yolsuzluğu: Doğası ve Kontrolü Üzerine Bir Perspektif) başlıklı çalışmaların; polis yolsuzluğuyla ilgili alternatif bir teorik görüşün, yani polis yolsuzluğunun doğası itibarıyla örgütsel, mesleki ve kültürel olduğu görüşünün ortaya çıkmasını sağladıkları söylenebilir.

Polis bilimleri literatüründe bugüne değin polis sapması üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Bazı bilim insanları polis sapmasının ne düzeyde bir sorun olduğunu açıklamak için çeşitli teoriler geliştirmişlerdir. Diğer bazıları ise çalışmalarında, bazı polislerin neden sapkın davranışlar sergilediklerini ve/veya bazı polis birimlerinin neden diğerlerinden daha fazla sapsin olduklarını yanıtlamak için çeşitli kriminoloji teorilerini kullanmışlardır. Bazı bilim insanları ise polislerin, polis sapma davranışlarını nasıl haklı gösterdiklerini açıklamaya çalışmışlardır. Diğer bazı bilim insanları da, polis sapma davranışlarını, şemsiye bir kavram seçerek, seçtikleri kavram altında tanımlamışlar; ardından polis sapmasını çeşitli ana gruplara ayırarak sınıflandırmışlardır. Bu çalışmanın sonraki bölümünde polis sapma davranışları, polis sapması şemsiye kavramı altında ana gruplara ayrılarak tanımlanmaya çalışılmıştır.

3. POLİS SAPMASININ ANA GRUPLARI

Polis sapmasının hangi başlıklar altında kaç ana gruba ayrılacağı konusunda literatürde bir uzlaşma bulunmamaktadır. Polis sapmasını iki, üç, dört ve hatta daha fazla ana gruplara ayırarak inceleyen bilim insanları vardır. Örneğin Tom Barker (1983: 31) polis sapmasını; (1) “polis yolsuzluğu/polis yozlaşması” (police corruption) ve (2) “polis disiplin suçu/polis hatalı davranışı” (police misconduct) başlıkları altında iki ana gruba ayırarak inceleyen bilim insanlarından. Barker bu ayrımı yaparken polis sapma davranışlarının, maddi ödül veya kazanç içermesi durumunda polis yolsuzluğu/polis yozlaşması (police corruption) çatısı altında; maddi ödül veya kazanç içermemesi durumunda ise polis disiplin suçu/polis hatalı davranışı (police misconduct) çatısı altında, iki ana gruba ayrılabilceği görüşündedir.

Diğer taraftan bazı bilim insanları, polis sapmasının üç ana gruba ayrılabilceği görüşündedirler. Örneğin James Q. Wilson (1963) polis sapma davranışlarını; (1) polis suçluluğu (police criminality), (2) polis yolsuzluğu/polis yozlaşması (police corruption) ve (3) polis vahşeti (police brutality) olmak üzere üç ana gruba ayırarak inceleyen bilim insanlarından. Wilson, kamu görevini rüşvet teşviki olmadan şahsi çıkarları için kötüye kullanmayı “polis suçluluğu”; rüşvet teşviki ile şahsi çıkarları için kötüye kullanmayı “polis yolsuzluğu”; sivillere kötü muamelede bulunma,

sivilleri darp etme veya sivillerin temel hak ve özgürlüklerini ihlal etme gibi davranışları ise “polis vahşeti” olarak tanımlamıştır (Wilson 1963: 190).

Polis sapmasının üç ana gruba ayrılabilceğini savunan bir diğcr bilim insanı Maurice Punch’tır. Punch’ın (2000) üçlü ayrımı, Wilson’ın (1963) üçlü ayrımından kısmen farklıdır. Punch, polis sapmasının; (1) yolsuzluk/yozlaşma (corruption), (2) disiplin suçu/hatalı davranış (misconduct) ve (3) suç (crime) olmak üzere üç ana gruba ayrılabilceği görüşündedir (Punch, 2000: 302-303).

Diğcr taraftan bazı bilim insanları, polis sapmasının dört ana gruba ayrılabilceğini savunmaktadırlar. Örneğın Victor E. Kappeler, Richard D. Sluder ve Geoffrey P. Alpert, polis sapmasının dört ana gruba ayrılabilceği görüşündedirler; (1) polis suçu (police crime), (2) mesleki sapma (occupational deviance), (3) polis yolsuzluğu (police corruption), (4) yetki istismarı (abuse of authority) (Kappeler vd., 1994: 20-24).

Polis sapmasının dört ana gruba ayrılabilceğini savunan diğcr bilim insanları Tim Prenzler ve Janet Ransley’dir. Prenzler ve Ransley (2002: 5), polis sapmasının şu başlıklar altında dört ana gruba ayrılabilceği görüşündedirler; (1) klasik yolsuzluk (classic corruption), (2) süreç yolsuzluğu (process corruption), (3) polis vahşeti (brutality) (4) çeşitli disiplin suçları (miscellaneous misconduct). Prenzler, sonraki tek yazarlı çalışmasında söz konusu dört ana grubu genişleterek, şu başlıklar altında altı ana gruba çıkarmıştır; (1) avanta veya klasik yolsuzluk (graft or classic corruption), (2) süreç yolsuzluğu (process corruption), (3) aşırı güç kullanımı veya polis vahşeti (excessive force or brutality), (4) profesyonel olmayan davranışlar veya çeşitli disiplin suçları (unprofessional conduct or miscellaneous misconduct), (5) kurum içi yolsuzluk veya işyeri sapması (internal corruption or workplace deviance) ve (6) görevle ilgili yakışksız olan veya profesyonel olmayan davranışlar (unbecoming or unprofessional conduct of duty) (Prenzler, 2009: 16-17).

Literatürde “polis sapması” şemsiye kavramı altında polis sapma davranışlarının hangi başlıklar altında kaç ana gruba ayrılabilceği konusundaki çeşitli görüşler bir bütün olarak değcrlendirildiğinde, bu makalenin yazarı polis sapmasının; (1) “polis disiplin suçu” (police misconduct), (2) “polis yolsuzluğu” (police corruption) ve (3) “polis suçu” (police crime) başlıkları altında aşğıdaki kıstaslar çerçevesinde üç ana gruba ayrılabilceği görüşündedir. Bu çerçevede polis sapmasının ana gruplarını şu şekilde tanımlamak mümkündür (Kayabaşı, 2019a: 71-72):

(1) “Polis disiplin suçu” (police misconduct): Polisin, mesleğine aykırı olarak sergilediğı, polis mevzuatında disiplin suçu olarak düzenlenen her türlü sapma davranışdır. Bu tanım, “polis yolsuzluğu” ana grubundaki her türlü (örneğın; rüşvet) sapma davranışını ve “polis suçu” ana grubundaki her türlü (örneğın: fırsat hırsızlığı) sapma davranışını da kapsamaktadır.

(2) “Polis yolsuzluğu” (police corruption): Polisin, kendisine veya başkalarına özel bir çıkar sağlamak niyetiyle ve görev ve yetkilerini kötüye kullanmak suretiyle sergilediğı her türlü sapma

davranışdır. “Polis yolsuzluğu” ana grubunda yer alan tüm davranışlar aynı zamanda “disiplin suçu” ana grubunda da yer alır. Diğer taraftan “polis yolsuzluğu” ana grubunda yer alan davranışlar içerisinde, sadece adli bir suça vücut veren türleri (örneğin; rüşvet) aynı zamanda “polis suçu” ana grubunda da yer alır.

(3) “Polis suçu” (police crime): Polisin, görev ve yetkilerini kötüye kullanmak suretiyle sergilediği ve mevzuatta adli suç olarak düzenlenen her türlü sapma davranışdır. “Polis suçu” ana grubunda yer alan tüm davranışlar aynı zamanda “disiplin suçu” ana grubunda da yer alır. Diğer taraftan “polis suçu” ana grubunda yer alan davranışlar içerisinde, sadece, polislerin kendilerine veya başkalarına özel bir çıkar sağlamak niyetiyle işlenen türleri (örneğin; haraç) aynı zamanda “polis yolsuzluğu” ana grubunda da yer alır.

Sonuç olarak polis sapmasını; polis disiplin suçu, polis yolsuzluğu ve polis suçu başlıkları altında üç ana gruba ayırmak mümkündür. Söz konusu ana gruplar altında veya bu ana gruplardan bağımsız olarak, polis sapmasının türlerinin sınıflandırılmasının başlı başına ayrı bir çalışma konusu olduğu değerlendirildiğinden bu çalışmada polis sapmasının türlerinden bahsedilmemiştir. Takip eden bölümlerde polis sapmasının düzeyleri, polis kültürünün polis sapmasına etkisi ve polislerin polis sapmasını haklılaştırma yöntemleri üzerinde durulmuştur.

4. POLİS SAPMASININ DÜZEYLERİ

4.1. Bireysel Polis Sapması

Bireysel polis sapması: Polisin, bireysel olarak; mesleğinin etik kurallarına, çalıştığı birimdeki yetki ve görevlerine ve mensubu olduğu polis örgütünün kural, politika ve prosedürlerine aykırı davranışlar sergilemesidir. 1960’larda ABD’de, polis yöneticilerinin genel olarak polis sapmasıyla ilgili görüşleri “çürük elma” veya “kötü elma” teorisinin doktriniyle sıkıca uyuşmaktaydı (Kayabaşı, 2019a: 113). “Çürük elma” teorisine göre; polis sapması, polislerin bireysel olarak karakterlerindeki kusurların bir sonucu ve bu polisler “kötü elmalar” veya “çürük elmalar” olarak değerlendirilmeliydi; polislerin çoğunluğu yani “sepetteki elmalar” ise “iyi” idi ve “sağlam” olarak değerlendirilmeliydi (Kayabaşı, 2019a: 113). Sapma davranışı sergileyen polisler belirlendiğinde, tüm sepeti mahvetmeden önce, hemen polis örgütünden uzaklaştırılmaları sağlanmalıydı (Kayabaşı, 2019a: 113).

Çürük elma teorisi, polis sapmasını bireysel bir sorun olarak ele almakta, sapkın davranışların örgüt genelinde çok da yaygın olmadığını, bireysel olduğunu ve birkaç polis ile sınırlı olduğunu ileri sürmektedir (Goldstein, 1977). Polis sapma davranışlarını bireysel olarak ele alan çürük elma teorisi,

² Çürük elma teorisi, dürüst olmayan ve bu nedenle ait olduğu grup veya kuruma çok fazla sorun yaratan bir kişiyi tasvir etmek için kullanılmaktadır (Collins Dictionary, 2020). Çürük elma teorisi, bir grupta ahlaki açıdan bozuk bir kişiye atıfta bulunarak söz konusu kişinin, grubun diğer üyeleri üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğunu belirtmek için de kullanılabilir (Oxford Dictionaries, 2020).

özellikle üst düzey polis yöneticileri tarafından tercih edilen bir yaklaşımdır. Üst düzey polis yöneticileri, bu yaklaşımı benimsemekle, örgütsel yapıya zarar vermeden, bireysel olarak sapan polisleri cezalandırmakla polis sapması sorununun çözülebileceğini savunmakta ve böylece kendilerini ağır bir sorumluluktan kurtarmaktadırlar. Yapılan araştırmalar, polis sapma davranışlarının sadece polislerin bireysel kusurlarının bir sonucu olarak ortaya çıkmadığını göstermektedir (Ernst, 2007: 6). Gerçekten sorunu bireysel olarak görmek, sorunun grupsal ve örgütsel boyutlarını inkâr etmek anlamına gelmektedir.

4.2. Grupsal Polis Sapması

Polis sapması sorununun bireysel olduğu görüşüne karşı çıkan Stoddard (1968), çürük elma teorisini reddetmiş ve polis sapma davranışlarının grupsal düzeyde yaygın olduğunu ileri sürmüştür (Kayabaşı, 2019a: 114). Grupsal polis sapması: Polisin, grupsal olarak; mesleğinin etik kurallarına, çalıştığı birimdeki yetki ve görevlerine ve mensubu olduğu polis örgütünün kural, politika ve prosedürlerine aykırı davranışlar sergilemesidir. Polis sapmasının grupsal düzeyde olduğu tezi, bilahare, elmaların tek başlarına ortada bir neden yokken çürümediklerini, aslında elmaların içinde bulunduğu varilin çürük olması nedeniyle çürüdüklerini ileri süren “çürük varil” (rotten barrel) (O’Connor, 2005: 2) teorisine de tasvir edilmiştir. Stoddard (1968), polislerin sapma davranışlarının grupsal düzeyde yaygınlığının ve sürekliliğinin sebebinin; grup mensuplarının asla birbirlerinin sapma davranışlarını grup dışına yansıtmayacaklarına dair kendi aralarındaki “gayri resmî kural” olduğunu savunmuştur (Kayabaşı, 2019a: 114). Stoddard’ın polis sapmasının grupsal düzeyde yaygınlığının sebebini açıklamada kullandığı “gayri resmî kural” kavramsallaştırması, sonraları Mollen Komisyonu³ tarafından “sessizlik kuralı” kavramıyla ele alınmış ve polis sapmasının örgütsel düzeyde yaygınlığının sebebini açıklamada kullanılmıştır.

4.3. Örgütsel Polis Sapması

Polis sapması sorununun grupsal olduğu görüşüne karşı çıkan Barker ve Roebuck (1973), çürük varil teorisini reddederek polis sapma davranışlarının örgütsel düzeyde yaygın olduğunu ileri sürmüşlerdir. Polis sapmasının örgütsel olduğu tezi, sonraları, elmaların çürük varilin içine girmekle çürümediklerini, aslında varile girmeden önce daha bahçedeyken gerekli bakım yapılmadığından ötürü zaten çürümüş olduklarını ileri süren “çürük meyve bahçeleri” (rotten orchards) teorisine (Punch, 2003: 172) ile açıklanmıştır. Örgütsel polis sapması: Polisin, örgütsel olarak; mesleğinin etik kurallarına, çalıştığı birimdeki yetki ve görevlerine ve mensubu olduğu polis örgütünün kural, politika ve prosedürlerine aykırı davranışlar sergilemesidir. Barker, polis sapmasının örgütsel olduğunu üç unsur ile açıklamaya çalışmıştır. Bunlar; (1) polislik mesleğinin sapmaya fırsatlar sunan yapısı ve bu yapıya eşlik eden kural ihlalleri teknikleri, (2) mesleki deneyimler yoluyla sosyalleşme ve (3) meslektaş

³ Mollen Komisyonu: 1992 yılında ABD’nin New York Polis Departmanındaki polis yolsuzluğunu araştırmak üzere kurulan bağımsız komisyonu anlatır.

grubu tarafından desteklenme ve teşvik edilme (Barker, 1977: 356-357). Polis bilimleri literatüründe “çürük elma”, “çürük varil” ve “çürük meyve bahçeleri” teorilerinin, polis sapmasının düzeylerini açıklamada yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Polis sapmasının örgütsel olduğunu ileri süren bilim insanlarının, sapmanın örgütsel olmasının nedenlerini genellikle polis kültürü yaklaşımı üzerinden açıklamaya çalıştıkları görülmektedir.

5. POLİS KÜLTÜRÜNÜN POLİS SAPMASINA ETKİSİ

Günümüzde çoğu polis örgütü, mesleğe uygun adayları seçmek için çeşitli teknikler kullanmaktadır. Öz geçmiş araştırması ve bazı psikolojik testler, polis örgütleri tarafından geçmişte sabıka kaydı olan ve/veya psikolojik sorunları olan başvuru sahiplerini elemek için kullanılan çeşitli tekniklerden sadece birkaçıdır. Sherman’ın (1985) da belirttiği gibi, adaylar polis olabilmek için başvuruda bulduklarında, adayların yerleşmiş fikirleri polisliğin dürüstlüğe dayalı onurlu bir meslek olduğudur. Tüm polis adayları, polis olabilmek için neredeyse aynı süreçten geçseler de, deneyimler göstermiştir ki; bazı polislerin atandıkları belirli birimlerde sapma davranışı sergileme olasılıkları, diğer birimlere atanan polisler göre daha yüksektir. Herhangi bir sosyal grup gibi polis örgütleri de gayri resmî kültürel ve birimsel değerlere sahiptir. Gayri resmî olsalar bile, polisler üzerinde bu kültürel ve birimsel değerler, resmî kurallardan çok daha fazla etkiye sahip olabilmektedir.

Bu durumun nedenlerini araştıran bilim insanları, polislerin; meslektaşları, üstleri ve siviller ile sosyal ve karmaşık etkileşimlerinin olduğu ortamlara odaklanmışlardır. Yapılan çalışmalar, polislerin sapma sürecinde sivillerin de etkili olduğunu, polislik faaliyetleri sırasında, siviller tarafından polislerin sapma davranışı sergilemelerinin teşvik de edilebildiğini ortaya çıkarmıştır (Barker, 1977; Robin, 1974). Diğer taraftan bazı bilim insanları, polis sapmasının nedenlerini polis örgütünün kökenlerinde aramışlar ve polis sapmasının nedenlerini polis kültürü yaklaşımı ile açıklamaya çalışmışlardır.

Uzun, yoğun ve farklı bir tarihe sahip bir örgüt, genellikle güçlü ve kolay ayırt edilebilir bir kültüre sahiptir (Schein, 1984: 3). Polis örgütlerinin diğer örgütlerden belirgin bir şekilde ayrılan, kendine has, farklı bir kültüre sahip olduğu, yapılan araştırmalarla da desteklenmiştir (Terpstra ve Schaap, 2013: 59). Polis kültürü üzerine yapılan çalışmaların çoğunda, polis kültürü; polislerin görev yaptıkları çevrede, karşı karşıya kaldıkları durumlar karşısında geliştirdikleri tutumlar, değerler ve normlar olarak tanımlanmış ve polisler arasında gelişen bağlılık, polisin suçla mücadeledeki imajı, polis ile halk arasındaki “biz ve onlar” ayrımı gibi süreçler üzerinden ve/veya polisler ile sert yöneticileri arasında gelişen örgütsel çatışma ve gerilim üzerinden mesleki bir olgu olarak çalışılmıştır (Paoline, 2003: 199-200). Harrison (1998: 32), birçok polis yöneticisinin, örgüt içinde bir değişiklik getirmeye veya yeni bir program uygulamaya çalıştığında, örgütlerinde kültürel engellerle yüzleşmek zorunda kaldıklarını belirtmiştir. Manning (1995), polis kültürünün çoğunlukla, polislerin kanıksadıkları değerlerin bir yansıması olduğunu ve görünmeyen fakat güçlü kısıtlamalar içeren bir

yapıya sahip olduğunu ileri sürmüştür. Polis kültürünün tarihe ve geleneklere gömülü olduğunu vurgulayan Manning, polis kültürünü “*durumsal olarak uygulanan kabul edilmiş uygulamalar, kurallar ve davranış ilkeleri; genelleştirilmiş gerekçeler ve inançlar*” olarak tanımlamıştır (Manning, 1995: 472). Literatürde polis kültürünü tanımlamaktan öte, polis kültürünün özelliklerini maddeler hâlinde sıralayan birçok çalışmaya rastlamak mümkündür. Örneğin Paoline ve Terril (2005: 456-457) başlıca polis kültürü özelliklerini şu şekilde sıralamışlardır:

Sivillere karşı güvensizlik ve şüphecilik, siviller ile etkileşim sırasında üstünlük sağlama ihtiyacı, polislik işi ile ilgili usul hatalarını normalleştirmek için sivillere karşı “sen önce kendi arkana ört” yaklaşımı, polisin suçla mücadele görevinin güçlü bir şekilde desteklenmesi, sivillere karşı “bize karşı onlar” yaklaşımı, meslektaşlarına karşı güçlü bir sadakat.

Diğer taraftan Armacost (2004: 507-514), yaptığı literatür taramasında, polis örgütlerindeki örgütsel kültürün şu özelliklere sahip olduğunu ileri sürmüştür:

Boyun eğmez, katı polislik tarzını destekleyen resmî ve gayri resmî normlar; resmî yönetim politikalarını uygulamamak suretiyle işlevsel olarak yasa dışı güç kullanımlarını kayıran bir yükselme ve değerlendirme sistemi; saldırgan ve ayrımcı davranışlarda payı olabilecek ayrımcılık ve şiddet içeren tutum ve dili toleransla karşılayan ve hatta cesaretlendiren bir iş ortamı.

Armacost (2004: 515-516) ayrıca, resmî norm ve politikalara rağmen, polis kültürü tarafından nesilden nesile aktarılan gayri resmî mesajın, şiddet ile sonuçlansa ve yasa dışı uygulamalara yol açsa bile saldırgan polisliğin ödüllendirileceği yönünde olduğunu ve bu nedenle polis kültürünün resmî kurallardan çok daha güçlü olduğunu ileri sürmüştür.

Polis kültürünün bir diğer özelliği de “*bir polisin meslektaşları hakkında asla suçlayıcı bilgi vermeyeceğine dair yazılmamış kural*” olarak ifade edilen “sessizlik kuralı”dır (code of silence) (Mollen Komisyonu, 1994: Ek 6.6). Avustralya’nın New South Wales Polis Departmanındaki yolsuzlukları araştırma komisyonu, sessizlik kuralının polisler tarafından sürekli desteklenmesinin, polislerin yozlaşmasına farklı şekillerde katkıda bulunmuş olabileceğini şu şekilde değerlendirmiştir (Wood, 1997: 155-156):

(1) Dürüst ve özellikle de tecrübesiz polislerin bakış açısından, sessizlik kuralı nedeniyle yozlaşmış davranışlar (örneğin esnaftan düzenli olarak bedava yiyecek, içecek temini, yılbaşı hediyesi kabulü vs.) mesleğin bir parçası olarak görülüyor, bu durum endişe duydukları herhangi bir konuyu üstlerine bildirme konusunda bile güvensizlik yaratıyor, yozlaşmış meslektaşlarının davranışlarına ya göz yumuyorlar ya da ortak oluyorlar;

(2) Yöneticilerin bakış açısından, benzer şekilde, sessizlik kuralı nedeniyle yozlaşmanın üstesinden gelme ya da anlamlı reformlar getirme girişimleri bir beyhude çaba olarak görülüyor;

(3) Yozlaşmış polislerin bakış açısından sessizlik kuralı, kendilerinin daha önceki yozlaşmış davranışlarına sessiz kalan veya ortak olan polislerle karşı, onları kontrol altında tutma ve manipüle etme aracı olarak görülüyor, böylece mesleğe aykırı faaliyetlerine çekinmeden devam edebiliyorlar;

(4) İç denetim birimlerinin bakış açısından sessizlik kuralı, herhangi bir soruşturmanın sonucunu önceden belirleme potansiyeline sahip olarak görülüyor, bu da onları yozlaşan polislerle karşı gayretli soruşturma yapmaktan caydırıyordu.

Wood'un da (1997) belirttiği üzere, polis kültürünün bir parçası olan sessizlik kuralına bağlılık, polislerin meslekten sapmasına ve yozlaşmasına etki edebilmektedir. Diğer taraftan, literatürdeki tartışmaların bazıları (örneğin Armacost, 2004; Paoline ve Terril, 2005), polis örgütlerindeki tek bir örgüt kültürüne odaklanırken, diğer bazıları da (örneğin Britz, 1997; Crank, 2004; Van Maanen ve Barley, 1984) aynı örgüt içerisinde birden fazla polis alt-kültürünün olabileceğini ileri sürmüşlerdir. Van Maanen ve Barley (1984: 38) polis alt-kültürünü şu şekilde tanımlamışlardır:

Birbirleriyle düzenli olarak etkileşime giren, kendilerini örgüt içinde farklı bir grup olarak tanımlayan, genel olarak gruptaki herkesin sorunu olarak görülen bir dizi sorunu paylaşan ve rutin olarak gruba özgü kolektif anlayışlar temelinde harekete geçen, örgütün bir alt-grubudur.

Alt-grupların, örgüt içerisinde alt-kültürlerini sürdürmeleri, örgütün misyonu üzerinde kendi normlarını, kendi dillerini, kendi çalışma zamanlarını ve kendi bakış açılarını yaratma ve geliştirme derecelerine bağlıdır (Crank, 2004: 45). Polis örgütlerinde çoklu alt-kültürlerin varlığına dikkat çeken Reuss ve Ianni (1983); (1) “geleneksel kültür” ve (2) “yönetim kültürü” olmak üzere polis örgütlerinde iki tür polis alt-kültürü olduğunu ileri sürmüşlerdir (Reuss ve Ianni'den aktaran Crank, 2004: 45). Reuss ve Ianni'ye (1983) göre geleneksel kültür, sahada çalışan polisler tarafından temsil edilmekte ve polis örgütünün gelenekleri ile karakterize edilmekteyken; yönetim kültürü, orta sınıf yöneticiler tarafından temsil edilmekte ve orta sınıf yöneticilerin komuta ve kontrol şekilleri ve polislik faaliyetlerinin standardizasyonu ile karakterize edilmektedir (Reuss ve Ianni'den aktaran Crank, 2004: 45). Polis kültürünün sağlıklı olduğu bir ortamda sosyalleşen polisler, polis sapma davranışlarına karşı çeşitli haklılaştırma yöntemleri geliştirebilmektedir.

6. POLİSLERİN, POLİS SAPMA DAVRANIŞLARINI HAKLILAŞTIRMA YÖNTEMLERİ

Polislerin, polis sapma davranışlarını nasıl haklı gösterdikleri sorusuna cevap ararken, Bandura'nın “ahlaki geri çekilme” (moral disengagement) teorisi önemli bir rol oynamaktadır. Teori, her ne kadar ordunun terörizme karşı güç kullanmasını haklı göstermek için geliştirilmiş olsa da polislerin sapma davranışlarını açıklamak için de kullanılmaya elverişlidir. Etik olmayan davranışların açıklanmasının temelinde, söz konusu davranışların önceden bireyler tarafından bilişsel olarak yapılandırılması, daha kabul edilebilir hâle getirilmesi, bireysel sorumlulukların en aza indirgenmesi ve böylece vicdanen rahatlama, suçluluk duygusundan kurtulma ve topluma karşı bu davranışları haklı gösterme çabası yatmaktadır.

Albert Bandura tarafından teorik çerçevesi çizilen “ahlaki geri çekilme” terimi, bireylerin etik olmayan davranışlar sergiledikleri zaman, birtakım bilişsel yöntemler kullanmak suretiyle, söz konusu davranışların sorumluluğunu üzerlerinden atmaları ve böylece bir taraftan kendilerine karşı vicdanlarını rahatlatmaları, diğer taraftan topluma karşı bu davranışları haklı göstermeye çalışmaları şeklinde tanımlanabilir. Ahlaki geri çekilme teorisinin sekiz yöntemi polislerin sapma davranışlarını haklı gösterme çabalarını açıklamaya uygun görünmektedir. Bu yöntemler şunlardır: (1) “Ahlaki gerekçelendirme” (moral justification), (2) “avantajlı karşılaştırma” (advantageous comparing), (3) “örtmeceli etiketleme” (euphemistic labeling), (4) “sorumluluğun yerinin değiştirilmesi” (displacement of responsibility), (5) “sorumluluğun yayılması” (diffusion of responsibility), (6) “sonuçları azımsama, önemsememe veya saptırma” (minimizing, ignoring or misconstruing the consequences), (7) “insanlıktan çıkarma” (dehumanization) ve (8) “suç yükleme” (attributions of blame) (Bandura, 1986).

6.1. Ahlaki gerekçelendirme

Ahlaki gerekçelendirme, bireylerin, sergiledikleri etik olmayan davranışları, bilişsel olarak zihinlerinde yeniden yapılandırmak suretiyle, kendilerini bu davranışların toplum tarafından kabul gören “daha iyi”, “daha uygun”, “daha yüce” veya “daha faydalı” bir ahlaki amaca hizmet ettiğine inandırarak, söz konusu davranışları yapılması zorunlu davranışlar olarak gerekçelendirmeleridir. Örneğin polisler; vaat, baskı, korkutma veya çeşitli yasa dışı yöntemler kullanarak şüpheliye suçunu itiraf ettirdiklerinde, bu yöntemlerin suçları aydınlatmada mesleki zorunlu uygulamalar olduğunu ileri sürerek sorumluluktan kurtulup vicdanlarını rahatlatabilmekte, topluma karşı da davranışlarını haklı gösterebilmektedirler. Polislik mesleği açısından “ahlaki gerekçelendirme”, polislerin, sergiledikleri etik olmayan davranışları, bilişsel olarak zihinlerinde yeniden yapılandırmak suretiyle, kendilerini bu davranışların toplum tarafından kabul gören “daha iyi”, “daha uygun”, “daha yüce” veya “daha faydalı” bir ahlaki amaca hizmet ettiğine inandırarak, söz konusu davranışları yapılması zorunlu mesleki davranışlar olarak gerekçelendirmeleri olarak tanımlanabilir. Ahlaki gerekçelendirme yöntemi, polis bilimleri literatüründe “Kirlili Harry Sendromu” (The Dirty Harry Syndrome) veya “Yüce Amaç Yozlaşması” (Noble Cause Corruption) olarak ifade edilmektedir. Kirlili Harry Sendromu, suçluları yakalamak ve ceza almalarını garantilemek için her yola başvuran film karakteri San Francisco polisi “Harry Callahan” ile ilgilidir. Polis müfettişi olan Harry Callahan tarafından sergilenen polis sapma davranışları, iyi ile kötü arasındaki mücadelenin bir örneği olarak görülmekte ve Harry Callahan’ın sosyopatik katil “Akrep” (Scorpio) karakterini yakalamak ve ona suçlarını itiraf ettirmek için yasadışı olsalar bile her yola başvurusu mübah görülmektedir. Benzer şekilde “yüce amaç” terimi de polislerin suçları aydınlatma esnasında sergiledikleri sapma davranışlarının gerekçesini açıklamak için kullanılan bir kavram olarak literatürde yer almaktadır. Bu çerçevede, hem

“Kırlı Harry Sendromu” hem de “Yüce Amaç Yozlaşması”, ahlaki geri çekilme yöntemlerinden “ahlaki gerekçelendirme”yi ifade etmektedir.

6.2. Avantajlı Karşılaştırma

Avantajlı karşılaştırma, bireylerin, olumsuz sonuçlar doğuran davranışlarını, daha kötü olumsuz sonuçlar doğuran davranışlar ile karşılaştırmaları ve böylece kendi davranışlarını daha makul, kabul edilebilir, haklı veya avantajlı göstermeleridir. Örneğin bireyin, “O da bana vurdu, ben kendimi savundum.” diyerek kendi hareketini haklı gösterme durumudur. Polislik mesleği açısından “avantajlı karşılaştırma”, polislerin, olumsuz sonuçlar doğuran davranışlarını, daha kötü olumsuz sonuçlar doğuran davranışlar ile karşılaştırmaları ve böylece kendi davranışlarını daha makul, kabul edilebilir, haklı veya avantajlı göstermeleri olarak tanımlanabilir. Örneğin polisler; yakaladıkları bir şüpheliye karşı çeşitli işkence yöntemleri kullanarak bir suç itirafı elde ettiklerinde, suç itiraf ettirme yöntemlerinin şüphelinin işlediği suç ile karşılaştırıldığında daha az zararlı olduğunu, hatta makul, kabul edilebilir veya haklı olduğunu ileri sürerek sorumluluktan kurtulup vicdanlarını rahatlatılmakta, topluma karşı da davranışlarını haklı gösterebilmektedirler.

6.3.Örtmeceli Etiketleme

Örtmeceli etiketleme, bireylerin, etik olmayan negatif anlam yüklü davranışlarını, aklayıcı dil kullanmak suretiyle pozitif anlam yükleyerek yeniden adlandırmaları ve böylece toplum tarafından kınanabilecek davranışlarını yumuşatarak kabul edilebilir hâle getirmeleridir. Örneğin; “işten çıkarma” yerine “iş sözleşmesinin feshedilmesi”, “yalan söyleme” yerine “yanlış beyanda bulunma”, “öldürülen siviller” yerine “sivil zayıf”, “insan öldürme” yerine “etkisiz hâle getirme”, “masum sivillerin öldürülmesi” yerine “istenmeyen zarar” ifadelerini kullanmak sıklıkla başvurulan örtmeceli etiketleme örnekleridir (Bandura, 1986). Polislik mesleği açısından “örtmeceli etiketleme”, polislerin, etik olmayan davranışlarını, aklayıcı dil kullanmak suretiyle yeniden adlandırmaları ve böylece toplum tarafından kınanabilecek davranışlarını yumuşatarak kabul edilebilir hâle getirmeleri şeklinde tanımlanabilir. Örneğin; gözaltına alınan şüphelileri neredeyse boğulma noktasına getiren tekrar eden sorgulama çabaları yerine “geliştirilmiş sorgulama”; “işkence” yerine “sorgu yöntemi”, “dövme” yerine “müdahalede bulunma” ifadelerini kullanmak özellikle polis örgütlerinde yöneticilerin kendi ağızlarından veya medya aracılığı ile sıklıkla başvurdukları örtmeceli etiketleme örnekleri olarak sıralanabilir.

6.4. Sorumluluğun Yerinin Değiştirilmesi

Sorumluluğun yerinin değiştirilmesi, bireylerin, etik olmayan davranışlarının sorumluluğunu içinde buldukları gruba veya bağlı oldukları otoriteye yükleyerek sorumluluğu üzerlerinden atmalarıdır. Sorumluluğun yerinin değiştirilmesi yöntemi ile bireyler, etik olmayan davranışlarının gerçek sorumlusunun kendileri olmadığını, bu davranışların iradeleri ile gerçekleşmediğini, otorite pozisyonundaki yöneticilerden kaynaklandığını savunarak vicdanlarını rahatlatırlar ve sorumluluğu

üzerlerinden atarlar (Bandura, 1986). Polislik mesleği açısından “sorumluluğun yerinin değiştirilmesi”, polislerin, etik olmayan davranışlarının sorumluluğunu, hiyerarşik üstlerine yükleyerek kendilerini sorumluluktan kurtarmaları olarak tanımlanabilir. Örneğin polisler, etik olmayan davranışları ile ilgili, “Ben emir kuluyum”, “Ben sadece verilen emirleri uyguluyordum”, “Amirim/Müdürümün emridir” gibi söylemlerle davranışlarının gerçek sorumlusunun üstleri olduğunu ileri sürerek sorumluluktan kurtulup vicdanlarını rahatlatılabilmekte, topluma karşı da davranışlarını haklı gösterebilmektedirler.

6.5. Sorumluluğun Yayılması

Sorumluluğun yayılması, bireylerin, mensubu oldukları grup üyeleri ile birlikte gerçekleştirdikleri etik olmayan davranışlarda, sorumluluğun grup üyeleri arasında yayılması ve böylece aktörün bireysel rolünün grup ile kıyaslandığında çok daha küçük olması nedeniyle sorumluluğu diğer grup üyelerine yükleyerek kendisini sorumluluktan kurtarmasıdır. Bir grup tarafından birlikte gerçekleştirilen davranışların sebep olduğu zararda, grup üyeleri işbölümü yaparak tek başına zararsız gibi görünen davranışlarda bulduklarında, bu davranışların ortak sonucu olarak meydana gelen zarara her birinin katkısı yok denecek kadar azdır ve böylece grup üyeleri kendi davranışlarını meydana gelen zarardan kolaylıkla ayrı tutarak yapılan zarardan tek başlarına sorumlu olmazlar (Bandura, 1986). Polislik mesleği açısından “sorumluluğun yayılması”, polislerin, çalıştıkları birimdeki veya buldukları ekipteki meslektaşları ile birlikte gerçekleştirdikleri etik olmayan davranışlarda, sorumluluğun grup üyeleri arasında yayılması ve böylece polisin bireysel rolünün grup ile kıyaslandığında çok daha küçük olması nedeniyle sorumluluğu gruptaki meslektaşlarına yükleyerek kendisini sorumluluktan kurtarması olarak tanımlanabilir. Örneğin, yakalanan bir şüpheliye karşı bir polis ekibi tarafından çeşitli işkence yöntemleri kullanılarak bir suç itirafı elde edildiğinde, her bir polis kendi davranışını şüpheli üzerinde meydana gelen toplam zarardan kolaylıkla ayrı tutarak tek başına kendisini sorumlu görmeyerek vicdanen sorumluluk duymayabilir.

6.6. Sonuçları Azımsama, Önemsememe veya Saptırma

Sonuçları azımsama, önemsememe veya saptırma, bireylerin sergiledikleri etik olmayan davranışlar nedeniyle karşı tarafa vermiş oldukları zarardan ötürü vicdanen duydukları suçluluk duygusuyla yüzleşmekten kaçınmak için davranışlarının sonuçlarını bilişsel olarak azımsamaları, önemsememeleri veya saptırmalarıdır. Bireyler, kişisel çıkarları veya hırsları nedeniyle diğer bireylere zarar veren davranışlar sergilediklerinde, bu davranışların neden olduğu zararı azımsama veya bu zararlarla yüzleşmekten kaçınma eğilimindedirler (Bandura, 1986). Polislik mesleği açısından “sonuçları azımsama, önemsememe veya saptırma”, polislerin, sergiledikleri etik olmayan davranışlar nedeniyle iç güvenlik hizmeti sunmakla yükümlü oldukları bireylere vermiş oldukları zarardan ötürü vicdanen duydukları suçluluk duygusuyla yüzleşmekten kaçınmak için davranışlarının sonuçlarını bilişsel

olarak azımsamaları, önemsememeleri veya saptırmaları olarak tanımlanabilir. Bir şüpheliyi işkence ile itirafa zorlama emri veren bir amirin, şüphelinin vücudunun ciddi şekilde zarar gördüğü hâlde, “bir şeyi yok birkaç gün sonra düzelir” demesi; şüphelinin yapılan işkenceden sakat kalmasına karşın, amirin işkencenin mesleki zorunluluk olduğunu iddia ederek işkenceye onay vermesi; polis nezaretinde şüpheli bir şekilde ölen tutuklunun ölümü ile ilgili kamuoyundan özür dilemek yerine yönetimin şüphelinin işlediği iddia edilen suçlara dikkat çekerek kamuoyu açıklaması yapması, sırasıyla davranışın sonuçlarını azımsama, önemsememe veya saptırmaya örnek olarak gösterilebilir.

6.7. İnsanlıktan Çıkarma

İnsanlıktan çıkarma, bireylerin, varlıklarının insanlığa zararlı olduğuna inandıkları bireyleri bilişsel olarak aşağılık varlıklar olarak görmeleri, insan olarak görmedikleri bu bireylere karşı yapacakları etik dışı davranışları onların hak ettiğine kendilerini inandırmaları ve söz konusu davranışlarının sorumluluğunu onlara yükleyerek kendi vicdanlarını rahatlatmalarıdır. Bir bireyin, insan olarak görmediği bir varlığa karşı sergilediği davranışlarda ahlaki kurallar geçerli olamayacağından ona karşı acımasız davranışlar sergilemenin normal olarak görülmesidir (Bandura, 1986). Polislik mesleği açısından “insanlıktan çıkarma”, polislerin, suç işlediklerine inandıkları bireyleri bilişsel olarak aşağılık varlıklar olarak görmeleri, insan olarak görmedikleri bireylere karşı yapacakları etik dışı davranışları onların hak ettiğine kendilerini inandırmaları ve söz konusu davranışlarının sorumluluğunu onlara yükleyerek kendi vicdanlarını rahatlatmaları olarak tanımlanabilir. İnsanlıktan çıkarma yöntemine, bir polis merkezinde gözaltı (nezaret) hücrelerinde tutuklu bulunan bireyleri, görevli polislerin insan olarak görmemeleri, onlara uzun süre yemek, su vermemeleri; tuvalet, banyo gibi en temel ihtiyaçlarını kullandırmamaları örnek olarak verilebilir.

6.8. Suç Yükleme

Suç yükleme, bireylerin, etik dışı davranış sergilemelerine, bu davranışa maruz kalan karşı tarafın sebep olduğuna kendilerini inandırarak, davranışlarını haklı göstermeleridir. Kurbanların kendi çektikleri acılara, yine kendilerinin sebep olduğuna, acımasız davranışın sorumlusunun kendileri olduğuna dair inançtır (Bandura, 1986). “Onlar da şunları yaparak bunlara sebep oldu”, “Kendileri kaşındı” gibi söylemler bu yöntemine örnek olarak gösterilebilir. Polislik mesleği açısından “suç yükleme”, polislerin, etik dışı davranış sergilemelerine, bu davranışa maruz kalan karşı tarafın sebep olduğuna kendilerini inandırarak, davranışlarını haklı göstermeleri olarak tanımlanabilir. Örneğin bir gösteri yürüyüşü esnasında, polis tarafından verilen emirlere uymayan göstericileri, polislerin aşırı güç kullanarak dağıtmaları ve bu esnada göstericilere acımasızca zarar vermeleri durumunda bu yöntemin kullanıldığından bahsedilebilir. Her ne kadar polisler tarafından yukarıda belirtilen yöntemler kullanılarak polis sapma davranışları haklılaştırılmaya çalışılsa da, polis sapmasını hiçbir yöntemin haklı çıkaramayacağı da bir gerçektir.

SONUÇ

Polislerin sapma davranışı sergilemesi sorunu, polisliğin başlangıcından beri bütün toplumlarda ve dolayısıyla bütün polis örgütlerinde görülen küresel bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Polis sapması sorunu üzerine İngilizce literatür tarandığında bu alanda birçok çalışma yapıldığı ve polis sapmasının birçok kriminoloji teorisi üzerinden açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. Diğer taraftan Türkçe literature tarandığında bugüne değin polis sapmasını teorik olarak ele alan herhangi bir çalışmanın yapılmadığı gözlemlenmiştir. Bu çalışma ile söz konusu boşluğa odaklanılmıştır.

Çalışmada, polis sapmasının teorik bir incelemesi yapılarak Türkçe literatüre katkı sağlamak amaçlanmıştır. Polis sapması teorik olarak incelenirken; sapma ve polis sapması olgularının kavramsal analizi yapılmış, polis sapmasının tarihsel süreç içerisinde nasıl ele alındığı ortaya konulmuştur. Ardından çalışmada, polis sapmasının; polis disiplin suçu, polis yolsuzluğu ve polis suçu olmak üzere üç ana gruba ayrılacağı yönünde bir değerlendirmede bulunulmuştur. Daha sonra, polis sapmasının bireysel, grupsal ve örgütsel düzeyde olduğunu ileri süren; sırasıyla çürük elma, çürük varil ve çürük meyve bahçeleri teorileri ele alınmıştır. Çalışmada ayrıca, polislerin meslekten neden saptıkları, polis kültürü yaklaşımı üzerinden değerlendirilmiştir. Son olarak, polis sapmasının polisler tarafından haklı gösterilme nedenleri, ahlaki geri çekilme teorisinin; ahlaki gerekçelendirme, avantajlı karşılaştırma, örtmeceli etiketleme, sorumluluğun yerinin değiştirilmesi, sorumluluğun yayılması, sonuçları azımsama, önemsememe veya saptırma, insanlıktan çıkarma ve suç yükleme yöntemleri üzerinden yorumlanmıştır. Her ne kadar polisler tarafından çeşitli yöntemler kullanılarak polis sapması haklılaştırılmaya çalışılsa da, hiçbir mazeret polis sapmasını haklı kılmamaktadır. Bu çalışma, polis sapması üzerine farkındalık yaratmak ve polis sapması sorununa karşı çözüm üretebilmek için, öncelikle polis sapması sorununun etraflıca anlaşılması gerektiğini savunmaktadır.

İngilizce literatürde polislerin sapma davranışları üzerine birçok akademik çalışma yapılmış olmasına karşın, Türkçe literatür tarandığında polis sapmasının çalışılmasının ihmal edildiği görülmektedir. Polislerin sapma davranışı sergilemeleri, disiplin suçu işlemleri, yolsuzluğa bulaşmaları, yozlaşmaları ve suç işlemleri gibi sorunlar küreseldir ve söz konusu sorunlara yönelik Türkiye özelinde ve Türkçe literatürde de çalışma yapılmasının bir ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Alyot, H. T. (2008). *Türkiye'de zabıta: Tarihi gelişimi ve bugünkü durum*. Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü, Polis Akademisi Türk Polis Tarihi Araştırmaları Merkezi Yayınları No. 1, Kozan Ofset.

Armacost, B. E. (2004). Organizational culture and police misconduct. *The George Washington Law Review*, 72, 453-545.

- Bandura, A. (1971). *Social learning theory*. Morristown NJ: General Learning Press.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Barker, T. (1977). Peer group support for police occupational deviance. *Criminology*, 15 (3), 353-366.
- Barker, T. (1983). Rookie police officers' perceptions of police occupational deviance. *Police studies: An international review of police deviance*, 6 (30), 30-38.
- Barker, T. & Carter, D. (1986). *Police deviance*. Cincinnati: Anderson.
- Barker, T. & Roebuck, J. (1973). *An empirical typology of police corruption: A study in organizational deviance*. Springfield, Illinois: Charles C. Thomas Publisher.
- Britz, M. T. (1997). The police subculture and occupational socialization: Exploring individual and demographic characteristic. *American Journal of Criminal Justice*, 21 (2), 127-146.
- Champion, D. J. (2001). *Police misconduct in America: A reference handbook*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO Inc.
- Collins Dictionary. (2020). Retrieved April 18, 2020, from <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/rotten-apple>
- Crank, John P., (2004), *Understanding Police Culture*, Cincinnati: OH, Anderson Publishing.
- Ernst, H. A. (2007). *Polis yönetiminde etik*. Federal Kriminal Dairesi, Mehmet Öztürk (Çev.), EGM Yayın No. 422, Ankara: Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı Yayınları.
- Goldstein, H. (1975). *Police corruption: A perspective on its nature and control*. Washington, DC: The Police Foundation.
- Goldstein, H. (1977). *Policing a free society*. Cambridge: Ballinger.
- Harrison, S. J. (1998). Police organizational culture: Using ingrained values to build positive organizational improvement. *Public administration and management: An interactive journal*, 3 (2), 32.
- Kayabaşı, C. (2012). *KKTC'de Polis Teşkilatının meşruiyet seviyesi üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Lefke Avrupa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, KKTC, Lefke.
- Kayabaşı, C. (2020). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde polis meşruiyeti faktörlerinin polisle işbirliğine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kayabaşı, O. (2012). *KKTC Polis Örgütü etikliğinin toplumsal algılanma düzeyi üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Lefke Avrupa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, KKTC, Lefke.
- Kayabaşı, O. (2017a). The contours of police integrity in the Turkish Republic of Northern Cyprus. (Eds. Abidin Temizer and Sevilay Özer), II. International Symposium on Multidisciplinary

Studies (ISMS), 18-21 May 2017, Rome/Italy. *Symposium Book- Social Science- Volume I*, Ankara: Gece Kitaplığı, 153-193.

Kayabaşı, O. (2017b). Police integrity in the Turkish Republic of Northern Cyprus: Narcotics and Prevention of Smuggling Directorate police officers' perceptions. *Turkish Journal of Security Studies*, 19 (Special Issue), 100-129.

Kayabaşı, O. (2018a). Police integrity in the Turkish Republic of Northern Cyprus: Criminal Investigation Directorate police officers' perceptions. *The journal of academic social science studies*, 67 (Spring III), 509-528.

Kayabaşı, O. (2018b). Police integrity in the Turkish Republic of Northern Cyprus: Traffic Directorate police officers' perceptions. (Eds. Hasan Babacan, A. Şevki Duymaz and Abidin Temizer), *Multidisciplinary studies-3 (social sciences)*, Ankara: Gece Kitaplığı, 459-488.

Kayabaşı, O. (2018c). Police integrity in the Turkish Republic of Northern Cyprus: Guzelyurt Police Directorate police officers' perceptions. (Eds. Hasan Babacan, A. Şevki Duymaz and Abidin Temizer), *Multidisciplinary studies-3 (social sciences)*, Ankara: Gece Kitaplığı, 489-515.

Kayabaşı, O. (2018d). Polis meslek ahlakı bütünlüğü üzerine karşılaştırmalı bir bakış. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (66), 542-563.

Kayabaşı, O. (2019a). *Polis sapmasına karşı polis bütünlüğü perspektifinden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Polis Örgütü*. Yayınlanmamış doktora tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kayabaşı, O. (2019b). Örgütsel polis bütünlüğü ile grupsal polis bütünlüğü üzerine karşılaştırmalı bir bakış: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Polis Örgütü ile Lefke Polis Karakolu örneği. *II. Lefke Kent Sempozyumu*, 18-20 Aralık 2019, Lefke.

Kayabaşı, O. (2020). Polis bütünlüğü üzerine teorik bir inceleme ve polis sapması sorununa karşı bütüncül bir yaklaşım. *R&S – Research Studies Anatolia Journal*, 3 (4), 343-359.

Kayabaşı, O. & Tekiner, M. A. (2017a). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde sürekli ikamet edenlerin polis meslek etiği kapsamında polis algısının ölçülmesi. *Türk İdare Dergisi*, 89(485), 665-694.

Kayabaşı, O. & Tekiner, M. A. (2017b). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Polis Örgütünün polis meslek ahlakı bütünlüğü. (Eds. Esra Aydın, Papatya Sevgin Bıçakçı & Erdem Kırkbeşoğlu) 25. *Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı*, Ankara: Başkent Üniversitesi, 657-662.

Kappeler, V. E. Sluder, R. D. & Alpert, G. P. (1994). *Forces of deviance: Understanding the dark side of policing*. Prospect Heights, IL: Waveland Press.

Kappeler, V. E. Sluder, R. D. & Alpert, G. P. (1998). *Forces of deviance: Understanding the dark side of policing*. Vol. 2. Prospect Heights, IL: Waveland Press.

Knapp Commission. (1972). *Knapp Commission Report on Police Corruption*. New York: George Braziller.

Lerssh, K. M. (Ed.). (2002). *Policing and misconduct*. Upper Saddle River: Prentice-Hall Publishing.

Manning, P. K. (1977). *Police work: The social organization of policing*. Cambridge, MA: Mit Press.

Mollen Commission. (1994). *Commission Report*, New York: Mollen Commission

O'Connor, T. R.. (2005). *Police deviance and ethics*. Mega Links in Criminal Justice.

Online Etymology Dictionary. (2020a). Retrieved July 27, 2020, from <https://www.etymonline.com/word/deviant>

Online Etymology Dictionary. (2020b). Retrieved July 28, 2020, from <https://www.etymonline.com/word/deviance>

Oxford Dictionaries. (2020). Retrieved November 13, 2020, from https://en.oxforddictionaries.com/definition/rotten_apple

Paoline, E. A. III. (2003). Taking stock: Toward a richer understanding of police culture, *Journal of Criminal Justice*, 31(3), 199–214.

Paoline, E. A. III. & Terrill, W. (2005). The impact of police culture on traffic stop searches: An analysis of attitudes and behavior. *Policing: An international Jjournal of police strategies & management*, 28 (3), 455-472.

Pennsylvania Crime Commission. (1974). *Report on police corruption and the quality of law enforcement in philadelphia*. Saint Davids, PA: Pennsylvania Crime Commission.

Prenzler, T. (2009). *Police corruption: Preventing misconduct and maintaining integrity*. New York: Taylor & Francis Group, LLC.

Prenzler, T. & Ransley, J. (eds.). (2002). *Police reform: Building anterit*. Australia: Hawkins Press.

Punch, M. (2000). Police corruption and its prevention. *European journal on criminal policy and research*, 8 (3), 301-324.

Punch, M. (2003). Rotten orchards: 'pestilence', police misconduct and system failure. *Policing and Society*, 13 (2), 171-196.

Punch, M. (2009). *Police corruption: Deviance, accountability and reform in policing*. Portland, Oregon, USA: Willan Publishing.

Robin, G. D. (1974). White-collar crime and employee theft. *Crime & Delinquency*, 20 (3), 251-262.

Schein, E. H. (1984). Coming to a new awareness of organizational culture. *Sloan management review*, 25 (2), 3-16.

Sherman, W. L. (ed.). (1974) *Police corruption: A sociological perspective*. Garden City, New York: Anchor Press.

Sherman, L. W. (1985). Becoming bent: Moral careers of corrupt policemen. F. A. Elliston & M. Feldberg (eds.), *Moral issues in police work*, Totowa: NJ Rowman and Allanheld, 253-265.

Stoddard, E. R.. (1968). Informal code of police deviancy: A group approach to blue-coat crime. *Journal of Criminal Law, Criminology & Police Sciences*, 59(2), Article 5, 201-213.

Sullivan, L. E. & Rosen, M. S. (eds.). (2005). *Encyclopedia of law enforcement*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.

Terpstra, J. & Schaap, D. (2013). Police culture, stress conditions and working styles, *European Journal of Criminology*, 10 (1), 59-73.

Tureng. (2020). Retrieved November 13, 2020, from <http://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/deviance>

Van Maanen, J. & Barley, R. S. (1984). Occupational communities: Culture and control in organizations. *Research in organizational behaviour*, 287-365.

Van Maanen, J. & Schein, E. H. (1979). Toward a theory of organizational socialization. Barry M. Staw (ed.), *Research in organizational behavior*, Greenwich, CT: JAI, 209-264.

Westley, W. A. (1970). *Violence and the police*. Cambridge, MA: MIT Press.

Wilson, J. Q. (1963). The police and their problems: A theory. *Public policy*, 12, 189-216.

Wood, T. (1997). *Royal commission into the NSW police service, Volume 1 Corruption*, The Government of the State of New South Wales.